

BÉCSI ERDŐ

EMIGRÁNS-NAPLÓ 1919—1923

ÉVEKRŐL

ÍRTA:
DÉVÉNY JENŐ

HATVANY LAJOS ELŐSZAVÁVAL

PEGASUS-VERLAG

1924

Könyvszám: .....

Minden jog fenntartva.

Druckerei „Ring“ Wien, XII., Ruckergasse 12.

a kis naplókönyvet ajánlom.

Bécs városának,

*aki nekünk, viharos idők vándorainak gyöngéd
jósággal menedéket adott.*

Dieses kleine Tage buch widme ick

der Stadt Wien,

*die uns, Wanderern in stürmischer Zeit, mit sanfter
Güte Schutz und Obdach bot.*

ELŐSZÓ

Sokszor megesett e bevezető sorok írójával, midőn még cselekvő ember volt, hogy kezdő írók keresték fel kéziratot füzetekkel. Megesik még ma is, midőn a cselekvés rég messze maradt tőlem. Mindig örvendek az ilyen megtisztelő bizalomnak, pedig — bevallom — kevés okom volt eddig örülni. A kéziratok rendezésén megcsaltak. Kínos, kényszeredett beszélgetés folyik ilyenkor kritikus és író között. A kritikus igyekszik igazat mondani, mire az író a kritikus szavaiban csak gonosz rosszakaratot lát.

Hála az Istennek, Dévény Jenővel szemben úgy mondhatom meg az igazat, hogy a költőt nem bántom meg vele. Vállalom ma is, hogy Dévény Jenő költészete, melyet kéziratban én kaptam meg legelőször, nemcsak a napilapban való közlés, hanem a kötetbe való gyűjtés próbáját is állja.

A kritikusok azt mondják, hogy a művész rákényszeríti a maga legidegenebb lelkiállapotát az olvasóra. Dévény Jenő olyan lelkiállapotban talált, mely az övével rokon. Lehet, hogy midőn megszerettem az új költőt, nem is annyira az aestheta beszélt belőlem, mint inkább a megilletődött ember. Volt lázadó szólt hozzám Dévény verseiből, akinek lázadásából, csak láza maradt meg és heves forrongásából, csak beteg forrósága. Valaki azt mondja: „Jaj,

jaj“ — s valaki azt mondja: „Fáj, fáj“. — s minthogy valakinek fájdalma és jaja az *enyém*, megértem az ő fájdalmát és jáját.

Dévény, aki ugyan nem teremtett új formákat, mégis egy új szóval ajándékozta meg a magyarságot. Amikor leírja, hogy vannak emigráns társaink, akik hazamennek, a mi énekes emigránsunk így énekel... „Nincsen ott“ honn már rovásuk, — Bécs várában maradásuk. — Attól, aki tovább becei, — Elbúcsúznak öleléssel ...“ A mi poétánk költészete olyan, mint e groteszkül mélabús ige, melyet megteremtett számunkra, kik vele „bécselünk“. Dévény mondja legjobban magáról, hogy ő azt érzi, amit mindannyian érzünk. Azt is írja, amit mindannyian megírhatnánk, de amit mégis csak ő irt meg mindannyiunk közül, habár szerény, de azért nem kevésbé őszinte költői hivatottsággal.

Dévény Jenő, a mi sorsunk megszólaltatója, énekes emigráns, lírikus bécselő, mint Szép Ernő a szólót játszó cigányprimásról oly kedvesen írta: *s z í v h e z s z ó l i s t a*.

Ha majd a jövő kutatója feldolgozza a bécsi magyarok viselt dolgainak történetét, Farkas Antal erősebb hangú kurucos kötete mellett, ebben a bensőséges, halk-zokogású lírai naplóban fogja megtalálni legigazabbul, hogy mit látott, hallott, érezett és szenvedett az idegenbe kiűzött magyar ember.

Bécs, 1923. karácsony hó.

Hatvany Lajos.

A napló keletkezése

Naplóm első állomása a keresztúri fogház kis, fehér írnokcellája volt. Az ismeretlen vendég, a múzsa, itt adta először kezembe a tollat. („Rabok“.)

A második állomás már Bécs volt, ahol négy, vergődő, küzdelemmel, bánattal, merengéssel, de szabadsággal telt esztendő során jegyeztem az emigránsaiét apró-cseprő eseményeit.

A harmadik, valósággal írói sorsirányító állomás Hatvány Lajos tárcája, az „Énekes emigráns“ (a «Jövő» napilap 1922. október 18. számában), mely megnyitotta előttem az irodalom útját. Ezentúl itt is, ott is, bécsi, berlini, utódállambeli, amerikai, sőt magyarhoni lapokban is napvilágot látott e napló számos, önálló darabja.

Midőn az együttes kiadás terve felmerült s a „Bécsi Magyar Újságában mutatót adtam, Jászi Oszkár azt írta nekem:

... Az emigráció szomorú sötétségében sokak számára lesz vigasz és reménysugár az Ön kötete...

Küldetésjelző szavak — s beteljesedésüket kívánom, midőn a bécsi erdő dalait az olvasó szívéhez juttatom.

Bécs, 1923. november 1.

DÉVÉNY JENŐ

Rabok

*

Rákoskeresztúr fehér cellájában
hárman valánk rabok.
Három csendes, megtépett ember,
Bálint rézöntő, István tanár meg én.
. . . Hárman valánk mi fogház rabjai.

Kinek mi bűne? Bíró, ügyész kutatja,
ha jót tevének, azt nem jegyzi fel senki.
Szegény rabot sorsában nincs ki menti,
de Isten előtt jók s tiszták vagyunk.

Ha egykor Bálint testvér szabadul,
István tanár is napvilágra jut majd, —
talán sokára én is elmegyek
s viszontlátom az otthoni kis kertet. . .
Őszkor? .., Tavasszal? ... Hóban? . . .
Tán megérem...

Elmúlik minden. Rabság és az élet
Álom volt mindakettő.
Három szegény rab szívében az emlék
a sírig megmarad.

Gyűjtőfogház.
1919 nyarán
(A biblia üres lapján)

Borszállító

(1920.)

Bontakozó tavasz a Dunán.

Budapest, a Margit-híd alatt.

A budai várkastély fölött kiragyog az áprilisvégi aranyhullámos nap és végigömlik a folyamon. A rakodópart kikötőhídjához viseltes tehergőzös támaszkodik. — „Bavaria“. Bort fog Bécsbe szállítani. Födelére máris hengeregnek a nagyhasú budafoki hordók, fehér magyar homoki borral; alighanem kecskeméti termés. A hajón még nincs vízi élet, csak a gurító munkások erőlködnek, meg a borkísérő szaladgál erre-arra, dirigálván a bera-kódokat

Délfelé aztán egyenkét szállingóznak a hajós emberek, — matrózok, első kormányos, második kormányos, gépész, fűtő, hajószakács, lassan, nem sietve; teherhajó ez, nincs pontos időhöz irányozva. Végül kilépeget a parti irodából a kapitány is, irományokkal, számlákkal, hajókönyvvel hóna alatt, egy pillantást vet oldalt a Gellért-hegyre s csöndesen odaszól a kormányosnak:

— Indulhatunk.

Felhág öt fokon a lépésnyi parancsoló hídra s lekiált a rézcsövön a *géphez*:

— Előre!

A fűtő már *övig* pörére vetkőzve lapátolja a kazán tüzét, a gépész csavar egyet jobbról balról az indító foggantyúján, fönn a dobogón a kapitány megnyomja a szelepet, — a kazán sípol s a fuvarhajó elfarol a rakodópart deszkái mellől. Lassan, gondolkodva megy a Bavaria a Dunán fölfelé — Bécsnek. A Margitsziget rózsaligetei, az újpesti szúnyogsziget mocsaras zöldje tavaszi illatárban integetnek a hajónak, mit parasztnenyecske az ismerős szekeresnek, de a hajón senkise fogadja a köszöntést. Hajósnépek megszokták már a vízi partokat, érzékük tompa. Folyamvidékek igézete írónak, festőnek üzenet, — matróz, kormányos meg se látja.

Lenn, a gépház szűkös szurdokában éppen nem látnak semmi parti szépet. Öreg legény a gépész, csakolyan, mint a többi. Kék munkaszubbony, szutykos pipa, lógó bajusz, — olaj, korom földi. Társa a mélyben, a fűtő: fiatal, izmos alak, valami olasz katonaszökevény, törve szól németül. Alig váltanak szót egy mással. Pedig hát a hajó soká ballag a vizén. Napokba telik, míg az ilyen tehergőzös, lassú járású, Pestről Bécsig eljut ár sodra ellen.

Ott fönn, a kémény mellett szép rendben vonulnak, mint színes akvarellek egymásután: Visegrád, Esztergom, Komárom.

Lenn, a gépház sötétjében nincsen panoráma; Salamon tornya, hercegprímás bazilikája, palatinus sáncok a fedélzetieknek illegetik magukat. Itt lenn, a kazánfészekben csak pislógó lámpa félhomálya, rothadt hagymaszag, olajmocsok és sűrű gőzpára.

Alkonyest szálltával mégis megemlékeznek a fedélzetiek az alantlevőkről. A borkísérő csapra üt egy kis hordót s a hegy levéből jut itcére való fűtőnek is, gépésznek is. Az ital bor megoldja a hajósnép nyelvét. Csillagok fénye mellett a második kormányos nagy előadást tart az elmúlt háborúról, októberi forradalomról, a „kommúnról“, — mindenféle lázas időkről. Ez is, az is szól hozzá. A borkísérő szőlőre tereli a beszédet, erre mindenfajta ilyen“ olyan borokról esik szó; ehhez igen hajaz minden borissza. Hát így csak eltelik az éjcaka, nappal lesz, mire Gönyühöz érnek. Kikötnek. Határvizsgálat. Csendőrök, talán finác is. Megnézik az írásokat, árut, isznak a felkínált vinkóból.

Lenn a kazánál a gépész, fűtő csendesen pipáznak. Pihennek, őket nem érdekli az egész revízió. Öreg gépész közbe olajos ronggyal végigsimítja a géprudakat, a fűtő a parazsat megtolja. Eltelik egy óra, nekiindul megint a gőzös.

Pozsony felé úsznak. A kormányos a kerék mellett mutogatja a borkísérőnek, merre esik Révkörtvélyes puszta.

Pozsonyba kikötnek, De csak ép annyira, hogy a kapitány nagynénjének valami kis csomagot kézbesítsen. Máris mennek tovább.

Hainburg. Osztrák vámvizsgálat. Jön csolnokon a vasárnapi kedvű, mosolygó, fiatal pénzügyőr, felszáll a hajóra, ideszalad, odaszalad, még a géphez is leszalad. Szóba ered barátsággal a fáradt gépésszel, hogy van az, vasárnap is dolgoznak a Bavarian? A gépész csak hümmög, a fűtő hálásan vigyorog, hogy hivatalos személy a kazánkezelőkkel kedélyeskedik.

Főnt minden rendben van, — még egy nekifohászkodás, a hajó elvánszorog Stadlau mellett s eléri a bécsi partokat. A Reichsbrücke pillére alatt nagyot sípol a Kahlenberg felé s bágyadtan kiköt a hajóstársaság raktárai előtt.

Májusi reggel.

Az emberek ott hagyják a hajót. A matrózok szaladnak s parti dalmát kocsmába, a borkísérő bemegy a kapitánnyal az ügynökség irodájába, a gépész is felkászolódik s elköszön hűségese fűtőlegényétől:

— Grüz Gott.

Már megmosakodott, felvette szürke civilruháját, felmegy a parti töltésen, villamosra száll; az „Áká“-kocsin, már nem gépész többé, csak álmos, csüggedt, meghúzódó pasasér.

A villamos megáll, emberünk felhalad a Rotenturmstrasse mentén a Grábenig. Ott befordul egy kicsiny, homállyal bélelt kávéházba.

Kávét rendel. A pincér hozza, a kávét, egy csomó újságot. Rálapoz a törvényszéki csarnok rovatára s mélyen elmerülve buzgón olvasgatja.

... Éppen csak úgy, mint egykor, Budapesten, az Alkotmányutcában, Seemannál szokta.

Amikor még magyar fiskális volt.

Érkező

*

Ne nézzétek, hogy ki vagyok,
csak egyet, hogy szegény vagyok,
magyar vagyok,
űzött vagyok.

Ne nézzétek, honnan jöttem,
a fogságot kitöltöttem,
két határon átvergődtem,
itt vagyok most letörött en.

Ne nézzétek mi az elvem,
szólok e még proli-nyelven,
Ne nézzétek!
Nincs elvtársam, nincs barátom,
nincsen ingem, se kabátom .. ,,
Minden kivert hontalanban
árva testvéremet látom!

1920 tavaszán.

Proletárdal

Sikoltva száguld a bécsi szél a Ringen,
vékony a kabátom és rongyos az ingem.
Hideg kis szobámba bé se merek menni;
nem jó, nem jó, nem jó emigránsnak lenni.

Kenyér a reggelim, kávé az ebédem,
vacsorához nem volt szerencsém e héten.
Örül a lelkem már konyhamenti gőznek.
(Magyar csárda lángján gaz pribékek főznek!)

Mint a többi vert eb, — társaim (bolondok!)
hontalan hazán túl üzöten bolyongok.
Testvérem otthon vak börtönbe zárva,
feleségem özvegy, kis gyerekem árva.

Maradtam vón csendbe, húsos *fazekaknál*,
tisztelve a polgárt, tisztelegvén papnál,
igát *húzva*, jajjal, küzködve a bajjal,
el nem keveredve a d e s t r u k t i v fájjal:

mostan úr lehetnék, gombócot ehetnék,
lázadó bűnömet szememre nem vetnék,
nem tekintnék félve, sóhajjal az égre:
mikor jó, mikor jó a megváltó „Vége!“

Eljő a tavasz majd... Rügyből bimbó pattan...
megcsörren a bilincs... cella zára csattan ...
Hangja kél a hegynek, hangja minden völgynek,
keletről nyugatra újra nóta csendül ...

S együtt zengik valamennyi rabjai a földnek!

1920 november.

Kesergő

*

Volt sarum és jó kabátom,
 volt szeretőm, jó barátom,
 Voltam úr is, most csak szolgál, —
 egye fene!
 Vert kutyának, bujdosónak
 így megyén a dolga!

Amit tettem, másért tettem,
 amíg tudtam, verekedtem.
 A káposzta másnak maradt,
       nekem meg a torzsa . . .
 Egye fene!
 Kóbor vadnak, hontalannak
 ilyen már a sorsa.

István-templom tornya tövén
       boltos pincegádor ...
 Gyere velem, öreg pajtás,
       nem árt egy kis mámor.
 Ne sajnáld az osztrák bankót,
       minek ammár nekünk!
 igyuk el a régi, régi, régi dicsőségünk!

Szegény legény

Elmennék néha emberek közé,
ha nem lennék oly szegény, nagyon szegény,
hogy szinte szégyen.

Beszélgetnék, mint hajdan, úri nőekkel,
ha nem volna oly rongyos a ruhám,
hogy restelni való.

Megkérdeném a pesti ismerőst,
mi újság odahaza nálunk?
Ha bujdosó nem volnék,
kivel nem jó utasnak szóbaállni.

Így hát magamra maradok.

Csak néha jó hozzám egy kis gyerek
vagy barátságos kutya okos szemekkel;
s mikor rejtőzve künn az erdőn járok,
hozzám simulnak a virágok.

Utolsó hajó

*

Hajó, ki érkezel a messze bús hazából,
 a Duna fodrán fáradtan lihegve,
 fehér kéményed gyászszegélyű ormán
 vigasztalan sors füstje gomolyog ...
 — Hajó, te nem az én hajóm vagy!

Ó jöttél volna nyíló kikelettel,
 hegyek szellője szárnyán, ékesen,
 kendőt lengetve kis leány tetődön
 repesve várja, hogy reám boruljon ...
 — Hajó, mi szép lett volna érkezésed!

Vagy jöttél volna őszi alkonyattal,
 Pozsony felett rőt lánggal ég az ég!
 A bécsi partra hív barát rohan ki:
 Jó hírt hozott a szenvedők honából...
 — Hajó, mi kedves lett vón' érkezésed!

... November végén jöttél, zord hajó ...

A Práter hídján téli napsugár leng...
 a folyóparton úzótt vándor leskel...

Holnap már nincs hajó és nincsen váró —
reményre, szívre téli köd borúi. ..

S a kikötőt is befedi a hó ...

A „Wien“ érkezésekor
1920 végén.

Ha majd tavasz lesz ...

Kitárom majd az ablakot
fényel, sugárral, dallal ékes
virágot hintő kikeletnek!
S beárad szellő, illat árja
az én kicsiny legényszobámba .. .

Ha majd tavasz lesz,
ha majd megint tavasz lesz Bécsben.

És felemelem a fejem
és nem leszek rabszolga többé
és nem kelek fel, csak ha tetszik
és nem fekszem az ágyba többé!

Ha majd tavasz lesz,
ha majd megint tavasz lesz Bécsben.

Erdő, mező, hegy, völgy enyém lesz,
szívemre zárok száz menyasszonyt
és bort hozatok asztalomra
és úr leszek — az istenfáját!

Ha majd tavasz lesz,
Ha majd megint tavasz lesz Bécsben.

Oszt' kimegyek a Práter-partra
s fűgén a hajóra szállok . . .
Repülj hajóm! — A régi Pestre!
Nézzük csak, mi az újság otthon?

Ha majd tavasz lesz,
ha majd megint tavasz lesz Bécsben.

Be nagy hideg van künn az utcán,
hó pelyhet zúgó szél kíséri...
A mi tavaszunk sose jő már . . .
S ha majd kinyíl is telünk fogytán,
űzött magyar azt meg nem éri.

1921 elején.

Kikelet

(Levél Lenke kis húgomnak)

Visszajött-e már a fecske,
délvidékről az ereszre?
Énekelje már a rigó,
füttyös rigó künn a kertbe?

Kezdi-e már szagos jázmin
fehér szirmát bontogatni?
Fürge szárnyú tarka lepke
napfényben a szelet csapni?

Kiállott-e már a macska
ház mesterek ajtajába?
Kapargál-e kerítésen
nagyreményű csirke lába?

Nől-e Palotán az erdő,
amely úgy volt letaroltan?
Kis Kató is megnőtt bizton
azóta, hogy otthon voltam.

Száll a felhő, leng a szellő
majd nyugatra, majd keletre ...
Bolygó vándor sóhajt egyet
s vár a magyar kikeletre.

Bécsi erdő

*

Amerre én járok, kelek,
fűjdogálnak bécsi szelek;
bécsi szelek fűjdogálnak...
és a felhők, bodros felhők
Magyarország felé szállnak.

Amerre én járok, kelek,
kis madárcák énekelnek . . .
énekelnek kis madárcák ...
Csak hallgatom, elhallgatom,
mint dicséri mindenik a
maga párját.

Amerre én járok, kelek,
hancúrozik sok kis gyerek,
osztrák gyerek.
Kinevetnek, kikacagnak,
tőlem csokoládét kapnak,
a kezembe pacsit csapnak.

Amerre én járok, kelek,
vándor ballag, egész sereg ...
Mindig többen, többen lesznek,
engem búsan körülvesznek.
Vége lesz a nyárnak, télnek, —
ők csak jönnek, jődögélnek.

És mind magyarul beszélnek.

Kahlenberg

Évfordulón

Egyszer én is gyermek voltam,
aranyfürtös haját hordtam.
Régen volt, — régen volt —
talán már igaz se volt.

Egyszer én is úrfi voltam,
szép lányoknak udvaroltam.
Régen volt, — régen volt, —
ejnye, tán igaz se volt.

Egyszer én is férfi voltam,
proletárokért harcoltam.
Régen volt, — régen volt —
tán bizony igaz se volt.

Most már szegény vándor lettem,
kenyerem javát megettem.
Fejemet is hó takarja, —
a jó isten így akarta.

Ámen.

1921. április 12.

Hazatérő

Mikor az első emigránsok hazamentek.

Mennek, mennek, mendegélnek
hazafelé a legények,
magyar vándorló legények.

Kitellett a bujdosásuk,
nincsen otthon már rovásuk,
Bécs várába maradásuk.

Attól, aki tovább bécsel,
elbúcsúznak öleléssel,
szempillájuk könnyet présel.

Mennek haza, szállingóznak,
mind visszaint búcsúzóznak:
— Te meg pajtás, jössz majd hónap!

Megy a gőzös, robog a gép,
űzött magyarok vonatja;
sínek mentén virág nyílik:
csipkés szegfű piros szirmát bontogatja.

Szombat délután

Agg hársfasereg, aranyzöld lombok,
 halk isteni béke, — Schwarzenberg parkja;
 a bécsi hegyekből szellő suhan le.
 ciklamen illatát hozza.

Szép nők körülöttem aludttejet isznak,
 itt két kis leány színfehérben cirpeg,
 ott tarka piperés babatyúk kacarász,
 túlhan ímmel-ámmal szeretkező párok, —
 a nagy nyári hőben épen csak, hogy épen...

Fekete árnyékban öreg pap bóbiskol

Ez Ausztria itt...

S a jó németek közt
 lehajtott fővel egyedül gubbasztok,
 — egyedül, egyedül —
 bánatos magyar fi.

Práter

Rekkenő hőség volt egész nap Bécsben
s én alkonyattal, esti órán
betértem a Práter végén
a zongorás, hús kis kocsmába.

Akkor egészen este lett,
a félitce szódás bort megittam,
a fák alatt békesség áradt,
jószagú szellők fűjdogáltak,
egy lámpa kigyúlt, — én elaludtam
s legott az angyaloknál voltam.

Öreg éjcaka, holddal, csillagokkal!
Te tudod, hogy fáradt pór vagyok
s nem telik több az élet útján
a boldogságból, — csak ennyi ...
De épen elég ez.

Kapu alján

Nem járnak ők a *kávéházba*,,
se illatterhes táncos bárba,
se városparknak terraszára,
se Práter Konstantin halmára.
Ott ülnek ők a kapu alján,
a csöndes nyári alkonyatban.

Valahol messze, falú végén
öreg földműves ül a padkán,
pipája szuttyog, alvófélben;
bajusza lóg; az est leszáll.

Gyarak tövén, Újvárott, otthon
a kapufélhez munkáslány dől,
házmesterek eszmét cserélnek,
mindig egyforma nóta járja:
szűkös garasról, drágaságról.
S közben a csillag felragyog.

Ott ülnek ők a kapu alján,
egész világon, mindenütt,
fáradtan, békén, türelemmel,
míg beköszönt az éjcaka.

Szegény emberek, — proletárok.

Lobau

Hol láttam már én ezt a ligetet?
 Valahol messze, messze a Duna mentén,
 magyar hegyek alján,
 ahol születtem.

Ti kis virágok, miért mosolyogtok,
 mit integettek oly ismerősen?
 Hol láttalak én titeket?

... a réten ... a réten ...

hol kis gyerek voltam
 s baktató szöghajú lányka
 a gyárból kijövet halkán dudorászott.

S te kis patak,
 ki cserregve csörrensz
 Aspern mezején Napoleon sáncai felé,
 ismersz“é engem?

Tudod-e te rólam,
 hogy árva, elűzött, bolygó magyar vándor
 leskel a szavadra?

Szeptember végén

Még magyarul beszélek s magyar a szívem
 s köröttem is öblös magyar szó zendül,
 de idegen a város és idegen az élet,
 másfényű a nap és másfényű a csillag,
 más a madárdal, más a gyerekhang,
 — én se vagyok többé a régi, ki voltam,
 idegenné lettem.

Még érzem az otthont, még csillog az emlék,
 egy levél, egy újság, egy név az őshazából ...
 De idegen a színe, hangja, veretje,
 mintha mese volna, nem is igaz volna,
       -----mintha álom volna-----
 ködvilági álom.

Elröppenő évek szárnyai letörlik
 hervadó virágról a maradék hímet —
 -----a nagy idegenség megöli a lelket-----
 maholnap lassanként minden láng kilobban.

Alkonyodik, est lesz
 s idegenbe főd be
 a kitagadottak könnyes éjcekája.

Emigráns jött-mentnek kevés nyugta
 akad. Vagy a lakását mondják fel, vagy
 az állásából tuszkolják ki. Barátjához
 fordul.

Halál barátom

Halál barátom, te jó fiú vagy.
 Ha majd kiűznek mindenünnen,
 hol eddig menedéket leltem, —
 hajlékot adsz majd, biztosat.

Halál testvérem, te jó testvér vagy.
 Ha nem lesz már, aki szeressen
 és gyöngéd szóval ki illessen,
 te enyhén megfogod kezem.

Halál szülém, te nem hagysz árván.
 Ha elfogyott végkép utam,
 megvárlak ott a fakeresztnél,
 te eljössz értem, megölelsz.

Nem kéred számon földi bűnöm,
 se zsenge boldogságomat;
 akácvirággal, — kadis imával
 megnyitod kegyesen síromat.

Vég
*

Én nem fogok harcban elesni, —
nem tudok én már verekedni!
Útszélen fogok összeesni.

Sarki hordár s a rendőr jön majd.
Cselédlány vízzel. Meglocsolnak.
De nékem nincs már többé holnap.

A kapuboltban földre tesznek. —
még terítővel is befednek.
Egy nénike imát rebeg.

Fáradt szemem akkor lezárom.
Lehull rólam a gond, a járom
s a Bécsi Magyar elsirat.

1921 őszén.

Rónai Zoltánnak.

Intermezzo

Barátaim, sorsom társai a bujdosásban, ha
beléjük botlom idegen utcán, szíves szóval
kérdik tőlem, — hogy vagyok?

Mit feleljek nékik?

Hogy tárjam eléjük fáradt szívemet, lerongyolt
lelkemet, rokkant életemet?

Istenem, Istenem ...

Tizenhétben volt. Háborúidőben. Szülőváros
somban, Újvárott. November közepén, déli ve-
rőn a Dugonics utcában kóboroltam, — mun-
kásutca kopott vityilókkal. A téli nap jeges
aranyat öntött a háztetőkre. Akkor találkozz
tam a kis proligyerekkel. Már messziről lerítt,
lesiklott róla a szüleinek sorsa. Apja csatafő-
dön, anyja a gyárban. A gyerek piszkos volt,
kócos volt, csupa rongy volt, hat éves volt.
Kezembe vettem hidegpiros arcát, s kérdem
tőle (csakhogy nyájas szóval szívét melegítsem):

— Hogy vagy te kis fiam?...

... Akkor az a gyermek két karját kitartha,

----- kitartha két karját -----

szeme könnybe lábadt, — rám néz szo-
morúan s csöndesen motyogja:

— Így vagyok, kérem!

Március

Ha jó a pillanat,
hogy ismét kiragyog fölöttünk
a márciusi nap:
nyissátok meg a szívetek
tavasznak, a reménynek!

A bécsi erdön zeng már az ének,
kis madarak dalolják ...
Talán lenn, az alföldön tanulták,
vagy fõnn a Kaukázusban?
Madárdal ez, — megértjük!

Testvér! Hallod a madár dalát?
Emlékszemé még a pacsirtaszóra?
Ez a tavasz!
Magyar rabok bilincse tágul,
magyar űzöttek szíve tárul
és Március, szabadság magvetője
virágot hint a hóra.

Ha egyszer visszatérünk . . .

Ha egyszer visszatérünk,
nyíljon a jázmin, orgona,
minden pacsirta énekeljen
s legyen tavasz! — fény! — napsugár!
Ha egyszer visszatérünk ...

Ha egyszer visszatérünk,
a sok gyerek vígan kacagjon!
szép lány szerelmes csókot adjon!
s ne legyen *többé tél* soha!
Ha egyszer visszatérünk ...

Ha egyszer visszatérünk,
minden öregből ifjú légyen!
bíborfelhő ússzon az égen!
s daloljon minden néma ajk!
Ha egyszer visszatérünk . . .

Ha egyszer visszatérünk,
ne legyen otthon gyilkos egy se!
ne legyen vércse, csak galamb!
Konduljon meg a nagy harang!
Ha egyszer visszatérünk ...

Ha egyszer visszatérünk,
ne kérdezzétek szenvedésünk!
a sivár kint, amit megéltünk,
a bajt, a gondot s a csalódást.. .
Csak azt had' halljuk:

— Vártunk, vártunk
s most itt maradtok mindörökké.

Nirvána

*

Én nem akarok már semmit, de semmit,
csak játszani a gyerekekkel.

Én nem akarok már olvasni tudományt,
csak meséket:

„Egyszer volt egy ember.. .“

Én nem akarok többé szerelmeskedni,
sóhajtva epedni, — enyelegni.

Ha látok valahol kedvemre való nőt,
csak ujjal mutatok rá: — „Ezt ni!“

Én nem akarok többé felszegett fővel
nagyképpel hencegni hivalgón.

Ha látok urat, kinek kövér a tokája,
messziről köszöntöm: „Alászolgája!“

Nem akarok már a k a r n i s e . . .

Csak Kacsónál ebédet enni,

ebéd után egy morkát inni,

.. . a pamlagon egy cigarettet...

aztán pihenni — pihenni. —

Dr. Kacsóh Lajos tiszteletes úrnak.

Apuskám, — Bécs.

Kedves apuskám, ócska Bécs —
én már csak nálad maradok.
S ha otthon, a *műhelyben* nem dolgozhattam,
majd itten rímet faragok.

Te nem kérdezed senkitől:
ki fia-bornya?
Mindenkire nyájasan int
az István templom tornya.

Akit szerettem, — elfeledtem.
Komámat, cimborámat, babámat.
Csak álmomba látom — néha ... néha ...
eltűnt hazámat.

Annagasse: bécsi, belvárosi, ódon, esőverte utca. Igazi Alt-Wien, A biedermaier-időkben itt húzódott meg a „Fekete macska“ kis kocsmá, hova Schubert és barátai kedélyes tereferére gyűltek. S itt él még elsuhant idők virágos fátyolában Fröhlich Anna emléke is, — bájos kis énektanáró, a Schubert-társaság költőinek múzsája,

Anna utca

*

Anna Utca a kedves utcám,
bár Annáin nincsen benne,
nem akad Bécsben másik utca,
mely így kedvemre lenne.

Az elején játékos üzlet,
bábú, faló, pojáca,
közepén Miksa és Móric
Eisenbach mókáit játsza,

itt szembe egy kis szálloda,
Ámornál ajtó kulcsa,
szemét behunyja, ha besurran
a Jancsi meg a Julcsa.

A végén ódon templom alszik,
ajtaja tárva-nyitva,
az oltárnál jámbor plébános
az evangéliumot tanítja.

S a vén, merengő bécsi házak
mind összebújnak, rám hajolnak.
... Valahol Schubert zongorázik
s a három kis lányok dalolnak . . .

Szeretem ezt az Anna-utcát,
bár Annám nincsen benne,
de valahányszor erre járok,
egy régi Annuskára várok,
ki nem jó többé erre.

Az én szobám

(Chanson)

Az én szobám egy kis szoba, kérem,
ott lakom fönn a pad közelében.
Ablakom kinéz a szomszéd háztetőre,
— én vagyok a Notre Dame öre.

Az ágyam rozzant nyoszolya,
benne csöndben pihenhetek,
s mivel a villám nagyon drága
faggyúgyertyát égetgetek.

Vendégem is van minden este!
(Nem igazi csak olyan „kvázi“):
A könyves polcról jön le hozzám
Szende Pál, Garami, Jászi.

S ha majd egyszer ki kell innen menni,
nem mék a lábamon, visznek lepedőbe.
Csak még nem tudom: — Keresztúrra-é
vagy a simmeringi temetőbe?

Ifiasszony

- Ifiasszony, Debrecenből
mit csinál itt Bécsbe?
- Itt vagyok a kis urammal
nagy száműzetésbe!
- Mit vétett a férjeura,
hogy ide emigrált?
- Vétett ám—majd mit mondok, kinek!
Nem szólt a' — nem ugrált!
- Hát talán a fehérekkel
keveredett pörbe?
- Mind ahány van, egyrakáson
a nyavalya törje!!
- Ifiasszony, mondja már,
meddig leszünk még itt?
- No bizony már elég vóna,
fene látja végét!
- (Nagy sóhajjal:)
- Szeretnék már hazamenni!

W. J.-né úrasszonynak.

Éjfélkor

A csöndes bécsi éjszakában
 kíváncsi fényű osztrák csillag
 bekukkant a magyar szobákba.

Vén, rozzant ágy és rongyos pamlag:
 — a bujdosók rideg tanyája.
 Bizony, nem palotában laknak.

Szelíden, békén elnyugodtak,
 Isten nevével, kulcsolt kézzel
 a túlsó partra eljutottak.

Ezüst hold fénye halkán rezzen —
 és álomórán — idegenben —
 imádkoznak itt százan, ezren.

Azokért, akik otthon vannak. ..

1922 április hóban
 A pesti pokolgépes merénylet idején.

Májusban egyszer . . .

Két osztrák hegedűs megáll a kapu alján
és szívbe muzsikálva nótára gyűjtanak:
— Nur einmal im Mai,
nur einmal im Mai.

. . . Volt egyszer egy május, orgonavirágos,
kis Kató is velem volt akkor a szigeten.
Ó, a csalogány oly csodásan dalolt,
akácfa lombja fölénk hajolt
s az orgonavirágok éljeneztek!

Akkornap kicsapott a tűz, a láng a földből,
a házakon mindenütt bíborzászló lengett,
— katonák, munkások a szabadba mentek
ezernyi ajkon az a nóta zengett!.. ..

Azt eljött a nyár ----- az ősz ----- a tél —
s vége volt a kikeletnek.

*

Két osztrák hegedűs megáll a kapu alján
és szívbe muzsikálva nótába küzdenek:
— Nur einmal im Mai,
nur einmal im Mai..

1922. május 1.

Orgona

Nini, — orgona!
 Friss orgona!
 Május tündére,
 orgona!
 Szép, lilafürtös orgona!
 Testvére kertem magzatának,
     — magyar virágnak.
 Milyen jószagú!
 Milyen illatos!
 Milyen rátarti!
 Milyen kecses!
 És hogy kacsint!
 És hogy kacag!
 És hogy dalol, — mint mámoros diák:
 ... „Tele van a város orgonavirággal“ ...
     — Hallod'e pajtás?
 Tele van a város orgonavirággal!
 És ahogy jönnek a kis leányok,
     szakítok nékik hímes ágat;
     szakítok többet, — mindig többet,
     egész csokorral,
 egész bokorral
 s beletemetem könnyes arcomat
 az osztrák orgonába . . .

Tavasza a temetőben

Ez itt a béke már.

A könnypatak
— évek sebektől véres medrén csordogáló —
itt elapadt.

Itt már csak napsugár van
és kék azúr menyország
és csupa szép virágok.

Márvány, borostyán, nefelejcs.
És halk harangszó, vékonyan csengő,
új lelket jelentő.

Rüggyező ágakon osztrák pacsirta csattog,
fekete holló az úton szemelget,
földöntúli tömjénes illat
széthinti mámorát...
Alig győzőm a mellemre színi!

Asszonykarcsú domb, ki pihenőt kínál
oly bágyadt kéjjel csillog zölden,
mint a smaragd.

Élet, halál már összeolvad itt
és csak tavasz van, — szent Tavasz!

A múlt egy sóhaj, messze lebben
és mindig jobban, melegebben
körémfonja puhalágy karjait
a temetői béke ...

Simmering

Vargaműhely

A Péter-templom oldalában
kis pinceműhely húzódik rejtve
s míg fönn az oltárnál orgona zúg,
brokát köntösében lelkész misézik, —
a varga a pincében cipőt kalapál.

Ó, én elárvult életem!
Mióta hallgatom a nagy muzsikát!
A nagy miseszót, mely körülöttem harsog.
S én csak kalapálok a pinceodúban, —
proletár maradtam.

Dr. Rudas Simon barátomnak,
Pozsony.

Töröksánc

Ne nevessetek ki, hogy gyermek maradtam
 s tágranyitott szemmel nézem a világot,
 s ha az erdőt járom, gyerekekkel játszom
 lesem fán a mókust, tépek gyöngyvirágot.

Fehér hajam miatt ne nevessetek ki...
 Ember sorsa az, hogy lassan megöregszik,
 a haja ezüst lesz, — az arca ráncos
 s nem táncol többé, ha volt is egyszer táncos.

Meglássátok ti is, ha megöregeszték,
 bifszték helyett omlós gríszbekását eszték,
 milyen jól esik majd,
 mikor üldögéltek a Türkenschanzparkban:
 ----- szalad egy kis fiú
 gesztenye a fürtje
 (lenglobog a szélben)
 csengetyű a hangja,
                   messziről csilingel
 amint lelkendezve kiáltja felétek:

— Szervusz, barátom!

Türkenschanzpark.

Élt egyszer egy fejedelemasszony, sorsüldözött, bolyongó, ki mártírélete magányos útján szívesen társalgott egy szenvedő, destruktív poétával. Heine Henrik márványszobra ott fehérlik a lainzi Hermesvilla írószobájában.

Lainz

*

Künn voltam Lainzban,
Erzsébet kertjében

Pán sípja megszólal a bécsi erdőn
s a bujdosó vadak mind fölfigyelnek.

A szarvas, a róka, a nyúl, a medve.

Cyklámen szól a kutyatejnek:

— hallod'e, hallod? — lallá — lallá —
a mi gazdánk ismét muzsikál!

Már régen nem muzsikált ő, —
most annál szebben fújja!

Hogy billeg az ujja!

Lallá — lallá!

És jöttek mindenfelől a kis gyerekek
Hernalsból, Hietzingből, Brigittenauból
és mindjárt énekelni kezdtek,
ki magyarul, — ki osztrákul:
— Egyetem, begyetem, tenger, tánc,
hajdú sógor mit kívánsz?
s a Tannenbaumot is énekelték!

S az egész erdő táncra perdült
 s jöttek a nimfák, a faunok, a sellők,
 a halacskák kiugráltak a tóból, —
 a schönbrunni parkból a isteni szobrok
 mind odaszaladtak
 toborzót járni
 erdei virággal, bécsi gyerekekkel

Pán sípja egyszerre bánatosra fordul
 s az erdő sírni kezd.
 Tölgyek hajladoznak, sóhajtoz a fenyves,
 harangvirág, nefelejcs szép fejét lehajtja,
 a vadak morcosan a sűrűbe bújnak,
 aprónép szemében könny ragyog.
 Mint az őszi szellő, úgy suhan a nóta
 hegyek felől a völgyön át:
 ----- Lehullott a rezgő nyárfa
 ezüstsínű levele...

Alkonyodik, est lesz,
 elbúcsúzom már halott királynémtól,
 hazafelé tartok bánatos szívemmel:
 szűzi holdvilágos lainzi berekben
 rózsailat szállong s a nagy csöndességben
 elszunnyad az erdő

Hermes villa,
 1922. őszén

Október

Őszi bánat, magyar bánat
a szívemen végig árad.

Bolygó felhő, vándor madár
mind elhagynak, — elhagynak már.

Tar gally búsul erdő fáján, —
fekete köd Hietzing táján.

Nem vetettem, nem arattam . . .
Hej! Be egyedül maradtam.

Álom

Múlt éjcaka odahaza voltam,
     — hej, haj! — kis irodámba.
 Asztalomon békésen égett
     csöndes fénnel a villamlámpa.

Karosszékemben ezüsthajú asszony,
     — hej, haj! — édesanyám horgol. ..
 A tépett harisnyákat fejeli
     s a fiaira gondol.

A könyvszekrényből kihalászom
     — hej, haj! — a holnapi peraktát.
 Ördög vigye a sok alperest,
     váló házastársat, ebadtát!

Aztán vacsorához ülünk;
     — hej, haj! — töltött káposzta!
 Jakab bácsi benyit a verandán,
 illően fogadjuk;
     a jó Isten hozta!

Megkondul az óra, — kakas szól hajnalra,
     — sej, haj! — elröppen az álom...
 Dörzsölöm a szemem s számolom az évet.
 Három. Bizony három.

Kék lámpa

*

Tizenegy óra után
a csöndes bécsi éjcekában
fáradt villamosok robognak;
hátról kékfényű lámpa jelzi,
hogy Feueramt van, -
mára vége a robotnak.

Valahol a Práter végén
a dolgos kocsikat fészker várja.

Az én szegény, fáradt szívem
pedig csak dobog, dobog tovább
a sóhajoknak éjcekáján,
amikor makacsul elkerül az álom.

A kék lámpást oly régen keresem már...
No majd egyszer csak mégis megtalálom.

Dr. Antos Jenő barátomnak.

Egri nóta

*

Magyar nóta a bécsi utcán
éjfélen túli éjszakában ...
Ki énekel az ablakom alatt?

Valami vidám cimborá,
kit bárból ittasan kirúgtak
és régi, régi mámorokra érez,
mikor az „egri ménest“ dudorássza?

Vagy bánatos űzött,
ki végigjárta vérgöröngyös útját
a forradalmas hegynek, szakadéknak
s most sirató dalt zümmög keserűen?

Minek is kérdezem?
A nóta sír s mi magyarok vagyunk.

Apám

*

Vándor iparos volt az édes apám
a toronyórát igazgatta.

Nem szédült meg és nem bukott a mélybe
akármi szakadék tátongott alatta.

Erdőn-rmezőn barangolt (— fűrge órás —)
a vándordal felverte a határt,
a pacsirta őt kollegának nevezte
s amerre ment, — az óra járt.

Hej! Vándor útját én is megtaláltam
és elbolyongok szőlőtől vetésig, — —
de sebzett lábam megtörik az úton — —
hasztalan próbálok a végire jutni...

S az óra késik.

1922, emlékek őszén.

Krausz Sándor jó gazdámnak.

Legenda

Petersen János volt magyar rendőr-felügyelő három évi küzködés után az emigrációban elhunyt. Utolsó kívánsága szerint katonatiszti uniformisába öltöztették, úgy temették el 1922 október havában,

János testvér felölté attiláját,
kardot kötött, csákót csapott fejébe,
így ment az Úr elébe.

- Az ég kapusa, Szent Péter fogadja:
— Mi voltál János lenn a földön?
— Látod atyám, katona voltam.

A szent megrázza ősz fejét és hümmög,
a kapukulcs is megzördül kezébe,
de Jánost ő be nem ereszti.

- Fiam, a menyben nincsen katona,
itt nincsen harc, csak örök béke...
Hallod az angyali serget?
Mily csudaszép kórusban énekelnek!
S fenntartják kedves harmóniában
az égi rendet.

Hop, hó! — kap János a szó után.
A rendtartó angyalok köze
engem is felvehetnél, szent atyám, —
a földön rendőr is voltam!

Péter csak rázza ősz fejét,
A kapukulcs bilincsként csördül
— Magyar rendőrnek nincs helye az égben,
mióta Pesten, a Zrínyi Utcában
felállították a poklot
A menybe csak az üldözöttek jönnek,
kiket a szenvedés megváltott,
mint Krisztus urunk a világot.

Atyám, — szól János és fejét lehajtja,
tudd meg tehát, hogy se katona, se rendőr,
csak hajszolt, árva, magyar bujdosó az,
ki előtted áll
s kit az út szélén fáradt szíve megölt...

Kapukulcs csörren, kapu nyikordul,
felhők fodrából fényesség árad.
Szent Péter mondja: — Bejöhetsz.

Hatvany Lajosnak

Szerzetes

*

Magas, szikár, ködülte szerzetes,
 ki messze Keletről közibénk szakadt:
 — ez volt, aki rám akadt.

Már akkor hörögve feküdtem a földön
 s a vér sebeimből patakként ömlött.
 Ő rátette vállamra kezét szelíden
 és azt mondotta:
 — Állj fel!

A léptem még tétova, imbolyogva járok,
 még botlom az úton, — sok itt a göröngy.
 De hallom a szerzetes hangját:
 — Ne félj!
 S a kelő nap fényözönében
 megyek előre.

1922 október 18.

Régi nyomda

A mi udvarunkban
a verendával szemben
sötét, barlangos újságnymda zúgott.
A szedők betűket szedtek,
egy szegény asszony a lapot hajtogatta
s az ide-oda sikló olajos gép
buzgón vetette az Újvári Naplót.
Tegnap volt-e? — Húsz éve tán? Ki tudja.

Kicsiny fiúcska voltam, élénk, kíváncsi,
a szememet kinéztem a csodán, —
a nyomdabarlang nagy szenzáció volt!
Ó, — most is látom a piros rokolyát,
a hajtogató nő proletáros díszét,
hallom komor zúgását a gépnek,
látom a szótlan, zubbonyos szedőket
s érzem az újság friss festékszagát.
— Mégis csak tegnap volt ez, — nem húsz éve!

Jaj! Lassanként nem látok én már semmit!
Miként vak ember, szűk helyen húzódom,
A redakcióba félve surranok,
ott remegő írásom leadom...
s ha ajtó nyíltan emlék szárnya lebben,
fölszakad a szívem
s fáradt kezemmel ólmos jobbodat,
ki betűköntöst adsz most sóhajomnak,
— szedő testvérem! — melegen szorítom.

Hogy-mint lesz, ha valamikor hazatérünk?

Rip van Winkle

Öreg vándor ballag a nagy utcán,
szakállá bozontos, saruja poros,
görcsös bot kezében, nyűtt bátyú a vállán,
fáradtan, roggyanva lépeget,
— nem ismeri senki.

Az ablakokban piros rozmaring,
ráncos anyóka könyököl a párnán,
a kertajtóban komondor kuksol
és megszokásból vakkant egyet.

Az utca sarkán gyerekek játszanak,
a kávéházban delnők enyelegnek,
a kaszinóban kártya járja,
a régi füst, — a régi lárma, —
minden úgy megy, mint egyszer, — régen,
mint egyszer — — régen.

Vén Rip csak bandukol és az utca elfogy.
A város végén fehér fal húzódik,
mögötte kereszték, — fűbenötte hantok.

Itten leteszi a botot, tarisznyát,
nézegeti sorra a sok néma fejfát,
betűzi a kövek felírásait;
smerősnél bólint: — te is itt vagy, persze, —
másoknál csak sóhajt: ezt itt nem ismerte,
S amint járókel, nézgél
elfárad a végén
s az utolsó síron megpihelve mondja:
— Most már i t t h o n vagyunk.

Dr. Obál Béla barátomnak.

Mufti

*

Egy kis fehér kutya
— kinek a neve Mufti, —
anyámnak főzni segített a konyhán
s nekem ebédet enni,

Aztán sok magyaroknak
Bécsbe kellett menni.
Én is idejöttem.

Írtam haza most levelemben:
— mi van a Muftival?
    eszik-é, szolgálté?
írja nekem anyuskám:
    ... a Mufti elment,
hova ment, merre ment,
nem lehet tudni.

Gyerekek, — én most már sírni fogok mindig.
A Mufti elment
s nem jó többé vissza...

Csak még egyszer . . .

*

Szeretném mégegyszer kezedet megfogni,
csak egyszer, — még egyszer, édes anyám!
És akkor ezt a kezet, — a kezedet
soha többé el nem bocsátanám.

Szólnék ennek is, annak is — (uraknak!):
— Kérem urak, ez itt az édes anyám.
Ne bántsák őt s ne bántsanak engem!
S ha valaki vétett, — megbocsátanám.

Az én életemnek úgyis már vége;
nem kell nekem semmi, csak béke, — béke —
s ez a szent öregasszony, az édesanyám
s a régi hant, régi rög: — vesztett tanyám.

Haláltánc

*

Ó szóljatok csak hozzám, — szóljatok!
 Fogjátok meg a kezemet!
 Szóljatok komázó testvérszóval:
 . . . Öregem . . . barátom ...
 Ne érezzem, mily egyedül vagyok ...

Meséljete el régi adomákat,
 a bécsi újság csacska híreit,
 a kávéházi kis szenzációkat,
 hogy ezt a csöndet elbírjam tovább ...

S te szőke kis lány, ki vígan lejtesz,
 mi g én a táncra könnyel muzsikálok,
 hajolj a vállamra lopva, kedvesen
 és simogasd meg fáradt homlokom...

A zongoraszó elcsitul egy percre .. .
 kerengő párok sodra elakad ...
 Azután repülhet új hévvel a tánc!

Ne tudja senki, amit én tudok,
 hogy nemsokára vége a zenének ...

Heimklub, (bécsi magyar társasotthon)
 1922. év végefelé
 egy téli táncos estén.

Negyedik tél

*

Most, hogy megint csak ránk szakad a tél,
veressünk talpat a foszló cipőre,
foldozzuk meg az ócska bekecset,
készítsük ki a nagy pipát,
    poroljuk le a bibliát
s tegyük zálogba szép reményeinket
ismét egy esztendőre.

Most, hogy megint csak ránk szakad a tél,
búcsúzzunk el a zöld erdő lombjától
és szedjük föl a tördelt gallyakat,
hogy kis tanyánkon szén helyett tüzeljünk.
Nem az a tűz már, amely lánggal égett,
alig, hogy lobban, — máris ellohad.

Közéig a tél és holnap ránk szakad...

Hol van, hol van a régi tűzhely,
a régi kocsmá, régi kávéház,
a régi sok barát és szép menyasszony,
A jó testvérek, vidám cimborák?

Hol van a kis szoba, hol összegyűltünk,
munkás dolgában nagy tanácsot ültünk,
s törtük kemence mellett kobakunk?
S hol a karácsonyest mákoskaláccsal,
Sylveszter dallos mámorával, —
a mi telünk, — a mi dalunk?

Hiába kérjük. A múlt nem felel
A Ringen halkán, tétován
szállongva hull a hópehely.

November

A szövegben említett „Árokszállás“
 kis bohémkávéház. (Hotel Graben.)
 F r a u e n h u b e r ugyancsak régi kis
 bécsi kávéház a Himmelfort-utcában.

A Ronachernél utolért a zápor
 és hullott a hó, a sár eső, dara
 arcomba csapkodott
 a novemberi szél jeges ostora.
 Dél volt és mégis éjsötétség.

Már a Menykapu-utca elején voltam,
 mikor a zivatar elborított.

Rohanni kezdtem

A pénzügyminiszter palotája
 udvariasan félreállt utamból.

Elém villant egy pillanatra
 a Frauenhuber biedermyer fénye,
 amint a pamlag bársonyán piroslott
 és megakadt egy soffőr köpenyén
 s én már a Krantz mellett loholok lihegve.

Az Új Piacnak Donner-kútja gyászol;
 körötte feketén, nedvesen
 meztelen, csillogó bronzszobrok dideregnek.

Balról a kapucinus kripta.
 onnan kísértetárnyak meredeznek;
 űz zúg a szél s rájuk kiáltja: Hess!
 s ők már mögöttem messze elmaradnak.

A hó tömegben omlik vállaimra,
 nem látok szemet se,
 csak valami barna templomot.
 A toronyóra félkettőt mutat
 s én csak futok, futok, futok ...

ó, sose fogok én célhoz érni...
     Ez a kegyetlen bécsi bóra
 minduntalan az utamat szegi.
 Pedig tudom, már csak egy macskaugás
     s a menedékházat elérem.
 Jaj, hogy bírom ki addig?

Előre, — előre!

De nini csak.. . Taverna, Chatam Bar
 a kedves teabárok cégére int
 és velők szemben párás melegben
 a kávéházi üvegajtó csillan.
 Evőé — evőé!
 — Árokszállás! Kiszállni!
 Meg vagyok mentve.

Karácsonyest

*

Nem merek bemenni sehova.
Az ablakok mögött, tudom,
picinyke gyertyák fényeskednek;
de én itt künn rekedtem
s nem merek bemenni a szobába.

Csak meg kellene nyomni a kilincset
s benn lennék mindjárt ott a jó melegben
s ha látnák rongyos, koldus voltomat,
még tán mákossal is megkínálnának!
— De nem teszem kezemet a kilincsre.

A kávéházba botorkálok!!...
Ott van már egyik is, — a másik is.
Mi Jézust itten ünnepeljük,
hogy ami otthon volt, elfeledjük
és rejtve sírjunk, senki meg ne lássa.

Esti ima

Hálát adok Néked, én Uram, alkotóm,

    hogy a bujtogató gazdagság helyébe ne
kern adtad a testvérítő szegénységet, —

    hogy a céltalan munka rabsága helyébe
nekem adtad a hordóbölcs gondolkodó
szabadságát —

    hogy a szokvány emberek kényszerű társa-
sága helyébe nekem adtad a bolyongó magá-
nyosságát —

    hogy a város sihederlárma helyébe nekem
adtad az erdő aggastyán csöndjét —

    hogy a távolba veszett hazai föld helyébe
emlékeket adtál, régi kandalló tűzéből, — ide-
gen évek telén is melengetőnek —

    hogy vádlottak helyett bíróvá tettél, kinek
jogában áll felmenteni a bűnöst —

    hogy a fenhéjázó öröm helyébe nekem ad-
tad az alázatos szomorúságot -

    hogy a vigasztalan Élet reményéül nekem
adtad a vigasztaló halált.

Heiligenstadt.

1922 Sylvester estéjén.

Hiszek

Hiszek a jóban.

Hiszem, hogy jók mind, akik rosszak
és jók az elítélt gonoszak.

Jó a világon minden ember
és az is jó, aki gazember.

Én hiszek a jóban, hiszek a jóban.

Hiszek a szépben

Hiszem, hogy szép a csúnya lány is,
szép minden nő, ha szeplőt hány is.

Szép a szurtos Hamupipőke

és szép a barna, — szép a szőke.

Hiszek a szépben.

Hiszek a boldogságban.

Hiszem, hogy kínnal vonszolódva
sebzett lábbal az utcát róva,

éhesen, rongyosan, rabszolgasorban
keresni, keresni, keresni kell csak

és megtaláljuk egyszer mégis

a boldogságot egy kis bokorban.

1923 január 1.

Petőfi ünnep a Burgban

Teremtő Isten! Micsoda pompa!
Milyen parádé! Mennyi szép asszony!
Az embernek eláll a szeme-szája!
Petőfi'ünnep! Császár palotája!
A csilláron ezernyi csillám ragyog,
itt van mindenki, — kicsinyek, nagyok.
Roland Ida ajkán harsog a dal:
„Egy gondolat bánt engemet!“

Egy gondolat bánt engemet. . .
Sándor apám, elmondom neked.
Amint bekukkantok a szép terembe,
mint Bolond Istók Debrecenbe,
eszembe jut egy kis színész,
ki lyukas bocskorában az országutat járta
s a falu végén kurta kocsmá várta,
kocsmába bor, melléje májas hurka,
— ki hitte vóna?
Most bekerült a bécsi Burgba.

1923, január 7.

Kafé Klinik

...Betévedtem egyszer, hivatlan téli estén a
kórházak környékén egy földalatti előadó'
terembe, hol Balázs Béla, a költőtanár a
„Szavak életéről“ magyarázott.

*

Kik ezek a buksi fiatal emberek.

kik ezek itten?

Kik ezek a csöndes, hallgató leányok,
tétova galambsereg?

Ki ez a kedves kis tanár,
ki a szavak életéről prelegál?
S ki vagyok én itt, — kósza poéta,
kinek szívében vak cigány muzsikál?

Mi hely ez a pince, kávéházi pince,
hova betévedtem?

Mit tudom én!

Csak oly jó, oly meleg, oly különös
csúf, fekete télben,
bécsi idegenben
ismeretlen, észrevétlen
sarokba húzódni figyelve.

1923, január 07.

Weisz Adolf és Sándor barátainknak, Zágráb,

Napról napra

Hogy lesz, mint lesz, ha holnap felkelek?
Nincs a kérdésre még ma felelet.

Ha nekilendül léptem az úton:
hol érek célt? — ha érek! — nem tudom.

Ha leülök a padra délidőn:
estét kivárni lesz-e még időm?

S mikor megtérek irgalomém szálltán,
feltűrt gallérral áll a Gond a vártán.

Enyelgő

Ki az, aki engem szeret?
Ki az, aki velem nevet?
Ki az, aki szívem fogja?
A virágot hozzám dobja?

Ki az, aki rám haragszik?
Ki az, aki rám gyanakszik?
Ki az, aki csókot adna?
De ha kérnék, — elszaladna.

Ki az, aki nem hisz nékem?
Ki az, aki nem hagy békém?
Aki se barna, se szöszke,
ugri-bugri, fürge szöcske?

(A nevét juszt se mondom.)

1923 tavasszal.

Valérie kis húgomnak.

Főzőcske

A szép asszony odajött asztalomhoz
s elkezdett csevegni, csicseregni, csacsogni,
mint csobogó csermely, — a Csele patakja.

Elmondta, — mit érez.

Elmondta, — hogy él.

Elmondta, — hogy kedvel.

S kérdezte, — mit szeretnék?

Én csöndesen, titkosan befelé nevettem.
Mindazt, amit mondott, nagy komolyan vettem.
Mindenik szavára nagyot bólogattam.
S hallgattam, hallgattam, hallgattam, hallgattam.
És mikor a végén — mint mondám — kérdezte
megkérdezte tőlem, vájjon mit szeretnék,
feleltem szépen, amint illik:
— Téged szeretnék!

Fanyar vinkó

Pattogó ritmus, elepedő lélek:
 ím' — ez az ének.

Fényesszemű hopp, ernyő a kasson:
 ím' — ez az asszony.

Dolgozó r o b o t o s : — ki másnak örömet,
 magának bajt ás.

Árokba hajtó szekeres,
 (Lucifer berúgott!)
 — Ez az élet, pajtás.

König Gyula barátomnak

Beregi Oszkárnak.

Dörmögő

*

Akkoriban máskép volt ez ...
 Akkoriban mégis jobb volt,
 mikor még az élet tombolt...

Akkoriban könnyű voltam,
 erre-arra csatangoltam!
 Húsz év előtt ifjú voltam.

Akkoriban — lány is akadt,
 tánc hevében talp is szakadt, —
 asszonykapun nem volt lakat ...

Öreg szekér — üres táska ...
 „Két cső tengeri egy zsákba . . .
 A fejem leszegve hordom . . .
 Ellett sorsom.

„Feszít, mint két cső tengeri egy
 zsákban.“ Biharvidéki szólás-mondás.

Fiam, a szívedről

Megcsókolni egy kis kezét,
anyuskám, — égi élvezet.

Imádni szüzet, boldogat,
anyuskám, égi boltozat!

Megölelni menyasszonyt, szépet,
anyuskám, — hogy meséljem néked?

De ezek köröttem mind festett bábok,
Anyuskám, — nem is nézek rajok.

1923 májusban, szerelem havában.
Egy bécsi mondaine kávéház terasszán.

Hotel

Bécskörúti szállónak „h a l”-ja.
Itt ülnek hűsen, vasaitan, kimérten,
kik összelopták fűrgén a világot.

Csupaszkarú dísznő les a nagy halakra.
(Lottyant tyúk, — mindig éhes!)
Monoklis nagykövet mered a díszalakra.

S künn, a hotel előtt,
a villamfényes éjcaában
egy magyar fiú újságot árul...
Le Figarót meg pesti Estet...
És Oroszországra gondol.

A kődobókért

*

Ha csak egy is akad keresztény
kereszt jelével tündöklő hazában:
Bocsáss meg nékik, uram Isten!

Ha vari egy is, ki Jézusban hiszen
és vérző töviskoronáját szívére helyezi:
Légy irgalmas ítélő!

S ha majd el jő ezért is, azért is
kaszás követed és teregeti ágyát:
Pihentesd együtt békességgel
akik megkáromoltak
s akik a te neved áldják!

Korcsmáros Nándornak,
A bátor és igaz újságírónak

Üzenet

*

(Ehhez a költeményhez a „Világ“ budapesti napilap 1923 július 8-ki száma, hol az nyilván emigráns-eredete dacára megjelent, következő kortörténeti érdekű megjegyzéseket fűzi:

Vers levélben. A mai postával levelet kaptunk Bécsből, amelyben mindössze egy vers volt, melyet itt közlünk ... A vers, miként látható kedves és finomhangú költemény, s érdekessége az, hogy nem mi adjuk ezúttal nyilvánosságra. A levél borítékján ugyanis egy átragasztott cédula volt, amely a fölvtágtott borítékot zárta be újból s amelyen ez olvasható: Az 1912. 63. tc. alapján fölbontva. Miután Dévény Jenő verse ekként már a nyilvánosság elé került, mi is csak azt mondjuk a költővel: Magyar a magyarhoz mért ne szólna szóval, magyar a magyarnak adósa a jóval.)

*

Magyar a magyarhoz mért ne szólna szóval?

Magyar a magyarnak adósa a jóval.

Magyar a magyarnak nézzen a szemébe:

Annak a réginek vége van-e, vége?

Alföldi pusztákon horkan még a ménes,
gazd'uram dolmányán fényes a gomb, kényes»
Bort ha ki parancsol — száz szál gyertya csillog,
de a kis tanyákon
árva olajmécses
már csak illog-pillog.

Magyar a magyarhoz mért ne szóljon szóval?

Magyar a magyarnak adósa a jóval.

Rúgott tegnap sorsunk a holnapot kéri . . .

Gyereünk megéri.

Új világ

A leányokból asszonyok lettek.
A gyerekek mind nagyok lettek.
Az öregekből aggok lettek.

Az utcán idegenek járnak.
Vendéget, gazdát seholyse várnak.
Nincsen már hangja a határnak.

A régi szívekből nem maradt semmi ...
Aludni kéne, — föl se kelni.
Pajtás!
Akarsz-e hazamenni?

Miklós Móric bajtársamnak

Cigány mesterség

*

Először megcirpen,
mint tücsök hangja falusi estvelen
egy vékonyka zong a húron . . .
Hangolja hegedűjét a szellemhegedűs ...

Azután vonóval futamot sodor
s a nótalejtőn dallamszán suhan
a völgybe ér és újra hegyre tör!

S mikor már erdőn, réten, ormokon
a röppenő dal kongat száz harangot
s a zengő-bongó echo visszacseng,
lecsap az Élet: — Ácsi!

És azonnyomban vége a zenének ...

1923, dallos nyáron.
Reinitz Bélának.

Nótajárás

*

Egyszer a nóták útra keltek
s amerre mentek, énekeltek.
S a népek kérdezték itt is, ott is:
— Hol a gazdátok?
Csengetyűs rímek fejüket himbálták:
—Nem tudjuk, kérem.
Odahaza nincsen.
Aztán tovább vonultak ...
három határon is túl., mindig messzebb ...
Vándoroltak és énekeltek.

Emigráns költő sorsa ez. Farkas Antal,
Balázs Béla, Gábor Andor, Kassák Lajos
és be mennyi más dallos művész gordonka-
hangja zeng a nagy világon ... A nóták
útra kelnek . . .

Theseus temploma

Mindig magányosabb, mind csöndesebb leszek,
(Köröttem morzsát csípnek a verebek.)

Mindig kevesebb az élet itt s több a halál ...
(Két ugribugri osztrák lányka
tört zsemlehéjat hajigál.)

A felhők összefutnak
glédába sorakoznak . . .
Theseus templomára o'görög árny borúi...
(Arra, mifelénk most delet harangoznak.)

Bécsi népkert,
1923 nyárvég.

Út az őszbe

*

Azelőtt ... azelőtt...

Mikor a vonat kattogva robogott
 és piros és kék és zöld szemefórok gyúltak
 a csillagfényes éjcazában
 s a mozdony tűzvörös füsttel lihegett
 s a töltések tövében kicsinyke bakterházak
 haranggal tisztelegtek
 s én a visszaroohanó magyar vidéken
 a fülke sarkában álmodoztam
 egy új világról
 új szerelemről
 új állomásról
 s tavaszi ábránd himbáló karján
 elszenderedtem ...

Azelőtt, azelőtt.

Robog Baden felé a gyorsvonat
 s a mödlingi hegyek kedvesen integetnek
 a brühli völgy kitarja halmos keblét,
 Lichtenstein vára süvegel
 és Gumpoldskirchen serleget emel,
 mikor az osztrák ősz zizegve nyargal
 a fennszálló távíródrótokon ...
 s mire az állomásra érünk,
 halomba áll a sárgult falevél...

Baden, (St. Helena)

Barak mélyén

(Zsoltáros ének)

Grinzingben, magyar bujdosók
 tömegszállásán fekete vésző-
 palástban fetreng a nyomor. Ősz
 hajlatán, ötödik tél küszöbén
 arra jártam. A mélység felzen-
 dült.

Uram, hát mégis, hogy csináljuk?
 A bozótban mi hajlékot nem építhetünk,
 barlang volt menedékünk eddig,
 de jaj, ha ismét elközelg a tél,
                   az ordas,
 hogy is csináljuk?

Uram,
 valahogy kibírtuk idáig,
 száraz avaron, ha éj jött, lepihentünk
 és gombát, gyökereket remetekészséggel ettünk,
                   de törten, gyöngén, letaroltan
 ernyedünk, fogyunk ...

Uram,
 mi tudjuk, hogy pusztulásra értünk
 s a bujdosó tragédiából nincs több,
 mint néhány jelenet...
 Azután lehúzza Bécs a kordinát...

De mond a sorsnak, súgjon még kicsit:
 had' tudjuk, — hogy csináljuk.

Szöktető

*

Érzem, amint fordul az utcasarkon
és még egy perc, — már topog a küszöbön»
Tegnap itt járt nálam a hajdú:
— „Gépkocsin érkezik!“
Trará! — most túlköl a szívemen. . .
Csak semmi izgalom!
Lenn berrenő „halt“ ...
Itt az autó.
Mehetünk.

Ó, — milyen érdekes lesz!
Surran a gép

A virágok, — híveim sorra elmaradnak ...
A kis gyerekek — gyerekeim —
apró kendőkkel búcsút integetnek ...
A felhő — rokonom — még száll velem egy
darabon ...
Az erdő (barátom) fenyőtoboz illatával öntöz...
Azután minden megszűnik . . .

Leborul az éjjel...

S valahol a messzi, messzi sötétben
kigyúl egy vékony szál sugárka, —
halványka láng,
de lelke útján fényt vető...
Arra vesszük a túrát iranva
én, — a menekvő utas
és szöktetőm,
a jó Halál.

Mayerling

Kagyló

*

Csak *egy* kicsinyke kagyló,
mit a sodró hullám viharos éjcekán
a tengerpartra vet:

— ennyi az én életem.

Ha volna kis gyerek,
ki napsugárban kódorogva
a csigahéjat felemelné:

— játszhatna véle.

Ha volna kisleány,
ki gyöngyöt lelve benne
zsinóron friss nyakára fűzné:

— még csilloghatna.

De nagyon is messzire sodorta az ár,
senki se látja ...

És árván, észrevétlen
elvész a part fővényébe ...

Zempléni Klárának.

Napsugár

*

Mikor a bécsi eső
szép csöndesen eláll
s az őszi napsugár
bársonnyal simítja meg arcod
s nem kell már többé gondolnod a halálra:
— merszbe fölnézni az égre?

S mikor az ég szelíd kék fátyolában
anyásan rádhajol:
— Fiam!
Fogsz-e felelni igennel?

Lesznai Annának.

Az ismeretlen vendég

Az ismeretlen vendég
 minden éjjelen beköszönt hozzám.
 Alakja nincs, keze^lába nincs,
 szeme sincs és ajka sincs
     és mégis itt van,
 hallom a néma hangját,
 diktál nekem s én önfeledten írok,
 nem is tudom, mit írok,
     okosat-é, bolondot-é?
 csak engedek a szellem úrszavának,
     ki lelkemben vett szállást
         az éj szakára.

Néhanap hazulról érkezik, Újvárról,
     a hegyek aljáról,
 híreket hoz a kerti tavaszról -----
 — — nyíló orgonáról — rózsafáról-----
 — — kis fecske fészkeről -----
     — — elhagyott tanyámról-----
     ... az édes anyámról ...
     Akkornap azt írtam.

Máskor meg az erdő suttogását hallom,
 elméláz a szellem a pacsirtadalion,
 rét piros virágán ...
 szép leány bokáján
 s tudom is én, miféle tündéri búbájon. . .
     Ezt kellett fölírnom.

Azután egyszerre rossz kedvre borúi,
 nem köszönt,-----nem is szól,
         csak fojtogatni kezd,
 elmúlt idők rabláncát csörgeti,
 a börtönablak rácsát mutogatja,-----
         s nem hagy élni ----- lihegni -----
         fojtogat!
 a testamentumot diktálja -----
 s nekem írni kell -----írni -----
         a sóhajos, keserves
         rémekkel teljes
 kietlen éjcekában.

Ó, vegyétek ki a tollat kezemből!
 Nem bírom már én ezt az irka-firkát!
 Nem nekem való ez . . .
 Vén diák vagyok — remèg a kezem.
 A vendég, a szellem, az ismeretlen
 ha látja
         (látni fogja!)
 hogy nincs mivel
         és nincs kinek,
         hogy nincs kiért
         és nincs miért,
 a végén megkönyörül rajtam,
         eltűnik
 s én megpihenhetek,
         én megpihenhetek -----
         én megpihenhetek.

Az öreg toronyóra

*

Amikor idejöttem,
az öreg toronyóra
szép rendre elütötte az egyet, kettőt, hármat.
Nagy téli éjcekében
hú bakker zengett-kongott:
Éjfélidő van!
Alhatsz fiam. A hajnal messze még.

Egyszer csak berekedt a templomóra,
a hangja elakadt.

Azóta kél a nap és száll a nap ...
számlálatlan peregnék
az éjcekék ----- az évek.

Karosszékben

Már csak így vagyok,
már csak így maradok,
ahogy ím végre magamra találtam . . .
Egyedül a fényben,
társtalanul a zajban
és semmi közöm már senkihez.

Ha jön régi pajtás,
dörmögök, morgók,
ha új kis leány jó,
haját simítom . . . Nem szólok hozzá.

Enyém a magány
s enyém a lelkem
s cigarettám füstje a nagy világ.

Távozó

*

Búcsúztass engem zúgó őszi szél,
én most már elmegyek.
Erdő muzsikája, kísérv el engemet!

Síráss el engem, bécsi rét virága!
Emlékszemé, hányszor daloltam rólad?
Nem hallod többé hangomat.

Anninger bérce, — ég veled!
Meséld el halkán késő vándoroknak,
hogy erre járt egy bús magyar poéta.
Itt menedéke volt minden berek,
itt nem harapták vad kopók, ebek,
— meghalni mégis hazament.